

Posudek magisterské diplomové práce

Amatérští ornitologové

Občanská věda v praxi

Bc. Barbora Křížková

Ve své diplomové práci se Bc. Barbora Křížková zabývá především amatérskými ornitology a jejich uplatnění v tzv. občanské vědě. Nemalý prostor věnovala autorka také názorům profesionálních ornitologů. Přestože občanská věda je spíše nadřazenější pojem k „amatérským ornitologům“, je v tomto případě posloupnost v názvu zvolena oprávněně. Ornitologii a souhrnu diskuze o tom, kdo je v ornitologii amatér a kdo profesionál, kdo a pro koho je přínosnější, je v této práci věnováno poměrně dost stránek. Občanská věda může být v tomto případě chápána jako prostředek, který tato skupina s láskou k ptákům, využívá nejen ke zhodnocení množství vyzorovaných údajů, ale nepřímo také k nenásilnému získání dalších příznivců, kteří následně mohou pomoci s daleko vyšším cílem, než je např. ochrana konkrétního ptačího druhu a tím je ochrana prostředí v širším kontextu.

Pro názorné popsání občanské vědy si autorka nemohla v našich podmínkách vybrat snad „příkladnější“ komunitu, než jsou právě ornitologové. Zvláště pak ti amatérští. Česká spol. ornitologická věnuje této problematice nemalé úsilí a s dobrými výsledky. Není však v naší společnosti zdaleka jediná. Do projektů občanské vědy se pouštějí i další zájmové skupiny, např. ochránci přírody, botanici, astronomové, meteorologové a další.

Teoretická část práce v začátku zdůrazňuje význam ptáků jako velmi populární skupiny obratlovců a podtrhuje také jejich neodmyslitelný význam z pohledu ochrany přírody i ukotvení v legislativě naší a evropské. Následně se autorka pečlivě věnuje vymezení pojmu „občanská věda“, krátkému náhledu do její historie a doplňuje překlad deseti základních principů občanské vědy a její typologii. Poměrně dostatek prostoru je zde věnováno historii ornitologie v našich zemích i počátkům kroužkování ptáků u nás. Uceleně je také popsána současná činnost i aktivity České společnosti ornitologické, Kroužkovací stanice i dalších spolků s obdobným zaměřením. Samostatná kapitola teoretické části je věnována „hlavním“ hrdinům této práce – amatérským ornitologům a to především sumarizaci názorů a pohledů na tuto rozsáhlou skupinu vesměs dobrovolníků.

V praktické části práce studentka popisuje postup své práce při zvolení kvalitativní výzkumné metody v podobě vhodně zvoleného polo-strukturovaného rozhovoru umožňujícího větší „manipulační prostor“ při samotném dialogu s ornitology. Výběr vzorku, v tomto případě šest profesionálních a šest amatérských ornitologů, se kterými byl veden osobní rozhovor, včetně celkového záznamu, odpovídá nárokům na rozsah práce tohoto typu.

Výzkumný problém byl naformulován následovně: *Amatérští ornitologové, jejich role a zapojení se v občanské vědě a spolupráce s profesionálními ornitology z pohledu amatérských i profesionálních ornitologů.*

Počet otázek rozhovoru s profesionálními ornitology byl 20, pro amatérské ornitology si studentka připravila 34 otázek. Všechny jsou obsaženy v příloze této práce. Pro zpracování nemalého množství údajů z dvanácti rozhovorů autorka použila rámcovou analýzu. Odůvodnění změny vůči zadání projektu má však dostatečně vysvětleno v textu. Jednotlivá témata vycházející z analýzy jsou

doplněna krátkými vybranými citacemi z jednotlivých rozhovorů, což čtení následujících dvacetipěti stran textu značně zpříjemňuje a obohacuje.

V diskuzi autorka kriticky připouští šíři záběru při propojení témat občanské vědy a amatérské ornitologie. Byť se toto spojení přímo nabízí, z pohledu sociologického se mu zatím nikdo a v takovém rozsahu nevěnoval. Výběr i zpracování tohoto tématu lze tedy hodnotit velmi pozitivně. Správně je zde také vyhodnocen fakt, že rozvoj občanské vědy je u nás spíše v počátcích. Na doplnění by byl vhodný konkrétní příklad ze zahraničí.

V samotném, poměrně obsáhlém, závěru práce se autorka čtivou formou vrací k jednotlivým tématům analýzy rozhovorů a popisuje zde například rozdílný vztah amatérských a profesionálních ornitologů k občanské vědě, nepostradatelnost amatérů z pohledu profesionálů, hodnotu vzájemné spolupráce, ornitologickou etiku, ale i rozdílný pohled na kvalitu získaných dat, spíše pozitivní přínos moderních technologií v tomto oboru či nutnost pravidelné zpětné vazby ve směru k amatérským ornitologům.

Co lze z práce vyčíst ve vztahu k formulaci výzkumného problému?

- *role amatérských ornitologů je prakticky nenahraditelná (z pohledu prof. ornitologů)*
- *zapojení v občanské vědě je většinové / významné (aniž by si to někteří uvědomovali)*
- *spolupráce s profes. ornitology je velmi dobrá / výborná (z pohledu obou skupin)*

Celkově hodnotím práci jako velmi přínosnou a pečlivě zpracovanou. Přínos práce je především v uchopení a „propagaci“ tématu „občanská věda“ a v příkladném propojení s danou zájmovou skupinou amatérských ornitologů. Postupný rozvoj tzv. občanské vědy a větší zapojování různých zájmových skupin do řešení konkrétní problematiky tak může výrazně pomoci v interpretaci aktuálních problémů nejen v oblasti životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje směrem k široké veřejnosti.

Diplomová práce má celkem 139 stran, obsahuje 55 titulů použité literatury a 13 webových odkazů. Přílohy obsahují podrobné zadání projektu, otázka pro profesionální ornitology, otázky pro amatérské ornitology a vybraný přepis rozhovoru s amatérským a profesionálním ornitologem. Rozsahem splňuje kladené požadavky. Po formální stránce je práce na vysoké úrovni s minimem překlepů.

Diplomová práce splňuje požadavky a doporučuji ji k obhajobě. Na základě výše uvedeného navrhuji bodové hodnocení 16 a známkové hodnocení „výborně.“

Otázka při obhajobě: Můžete prosím krátce popsat fungující konkrétní příklad občanské vědy ze zahraničí?

V Jeseníku dne 27. 1. 2020

Mgr. Petr Šaj